

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

A1 DERSİ UZUN TEZİ

**“FARKLI BİR ZAMAN, FARKLI YAŞANILAN
İLİŞKİLER”**

Danışman Öğretmen: Tülay Cenik AKFIRAT

Öğrencinin Adı: Seda

Öğrencinin Soyadı: Mısırlıoğlu

IB Numarası: D1129050

Sözcük Sayısı: 3871

Araştırma Sorusu: İnci Aral'ın “*Sadakat*” adlı romanında irdelenen kadın-erkek ilişkilerine yön veren temel değişkenler ne olarak belirlenmiş ve bunlar hangi figürler üzerinden nasıl aktarılmıştır?

ÖZ

Uluslararası Bakalorya Programı, A1 dersi Türk Dili ve Edebiyatı alanında ele alınan bu tezde, İnci Aral'ın “*Sadakat*” adlı yapıtında, kadın-erkek ilişkilerinde, ilişkilerin devamlılığını ve kalıcılığını sağlamak bağlamında temel değişkenler incelenmiştir. Bu incelemenin amacı, yapıtta temel değişken olarak ele alınan “sadakat ”in yapıtın odak figürleri Ferda ve Azra'nın ilişkilerine ve yaşadıklarına olan etkisini irdelemektir. Bu amaç doğrultusunda inceleme örnekleme olarak odak figürlerinin ilişkisi seçilmiştir. Değişen zaman içinde odak figürlerin barındırdıkları sosyal ve kültürel değerlerinin ilişkiye ve sadakat kavramına olan tutumlarını etkilediği görülmüştür. Bunun yanı sıra, odak figürlerin kişisel görüşlerinin de bu tutumu etkileyen bir unsur olduğu anlaşılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda değişen zaman ve olgular arasında sadakat kavramının da hiç değişmeden kalamayacağı ve ona ayak uyduramayan ilişkilerin sağlam, kalıcı olamayacağı gözlemlenmiştir. Ek olarak, sağlam olmayan bu ilişkilerin bireyleri değiştirdiği, ancak bu tarz yıpratıcı ilişkilerde değişimin de olumlu yönde olamayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Sözcük Sayısı:139

İÇİNDEKİLER:

I.	GİRİŞ.....	3
II.	KADIN-ERKEK İLİŞKİSİNDE TEMEL DEĞİŞKENLER.....	5
	II. I. SOSYAL VE KÜLTÜREL DEĞERLER.....	5
	II. II. BİREYLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ.....	9
III.	SONUÇ.....	15
IV.	KAYNAKÇA.....	18

I. GİRİŞ

Kadın ve erkek bireylerin yaşamlarının duygusal bir paylaşım ile kesişmesinden sonra başlayan ilişkilerini sürdürmek ve ilişkilerinin kalıcılığını sağlamak bağlamında birçok değişken bulunmaktadır. Çoğu zaman ilişkiye yön veren bireylerin kişilik özellikleri gibi görülse de bireylerin ait oldukları sosyal ve kültürel yapılar da temel değişken olabilmektedir. İnci Aral “*Sadakat*” adlı yapıtında kadın-erkek ilişkilerinin geldiği noktayı, sözü edilen değişkenler boyutuyla ilişkilerin temelinde sadakat kavramını irdeleyerek aktarıırken yapıtın odak figürleri Ferda ve Azra’nın ilişkisi örnekleminde sunmuştur.

İnci Aral son romanlarından biri olan “*Sadakat*” te diğer yapıtlarında işlediği güçlü, ayakları yere sağlam basan ve kendini ilişkilerinde var etmeyi başarmış kadın figürlerinin aksine zorluklar karşısında pes etmiş, sinik bir figür olan Azra’yı kurgulamıştır. Aral, odak figürün edilgen tavrını onun kimi tercihlerindeki ve Ferda ile ilişkisindeki gelenekçi tutumuna bağlarken zamanın içinde değişen değerlerle birlikte bireylerin de değiştiğini; dolayısıyla kadın-erkek ilişkilerinin de farklılaşırken ilişkinin temelinde yatan sadakat kavramının da değişmesi gerektiğini savunur. İç monologlar yoluyla Azra’nın eski değerler ve aşkları arasında sıkışması aktarılırken, onun Ferda ile ilişkisinden bekledikleriyle zamanının gerçekliğinin ve Ferda’nın beklentilerinin birbirini tutmaması yapıtın başındaki Azra’yı ilişkileri boyunca değişmeye zorladığı vurgulanmıştır. Dul bir kadın olan Azra sevgi arayışı içinde, mutluluğu sevdiği ve sevildiğini düşündüğü Ferda ile yapacağı yeni evliliğinde bulacağına inanan bir kadından; Ferda tarafından sürekli olarak aşk, sevgi, evlilik gibi kavramlara olan gelenekçi bakış açısı yüzünden eleştirilen ve aldatılan kadına; en sonunda da yaşadığı ihanetle sadakat kavramını yeniden tanımlamak zorunda kalan, hırçın bir kadına dönüşmüştür.

İnci Aral, Azra kadar Ferda'nın da değişimini yapıtına yansıtmiştir. Ancak bu değişim açıkça verilmemiştir. Yazar, yapıtı "ben anlatıcı" konumundan Azra'nın ağzından kaleme alırken, Ferda'yı Azra'nın bakış acısıyla yorumlamış ve yoğun olarak kullandığı geriye dönüş teknikleriyle tanıtmıştır. Ne kadar Azra'nın ağzından Ferda yüceltilerek, birlikte yaşadıkları ilişki abartılarak da aktarılsa; kısa zamanda yazar figürlerin ilişkisindeki çatlakları aktarır. Romanda, yazar Azra'nın açısından Ferda'yı ilgili, özverili ve çalışkan aktarmıştır. Fakat satır aralarına inildiğinde ve olay örgüsünün ilerilerinde görülür ki Ferda'nın Azra'ya olan ilgisi maddi çıkarlara dayalıdır, Azra'nın kendisine olan ilgisi de Ferda'nın menfaatlerini gerçekleştirmek için kullandığı bir araçtır. Öte yandan Ferda'nın ilişkilerde, bireylerin birbirlerine tanımaları gerektiğini savunduğu özgürlük kavramı, Azra'nın gelenekçi bakış açısıyla ele aldığı sadakat kavramıyla çatışır. Değişen değerler ve inatla bağlanılmış gelenekçi görüşler Ferda ve Azra ilişkisinin kopma noktasıdır. Ek olarak Ferda'nın özgürlük anlayışı cinsel özgürlükle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle de Azra'nın bütün sadakat dayatmalarına rağmen onu aldatmıştır, hatta en sonunda Azra'nın kız kardeşi Aliye ile de birlikte olmuştur. Azra'yı her aldatmasıyla ondan biraz daha uzaklaşmış, genç adam biraz daha değişmiştir. Kendi deyimiyle "sadakat zincirlerinden" kaçtıkça kendini Ferda yapan olgulardan uzaklaşırken; kendi sonuna, yaşama olan inancını kaybettiği andaki intiharına yaklaşmıştır. *"...Bugün dünya değişiyor, insanlar değişiyor, sadakat anlayışının da bu değişen dünya ve değişen insana göre dönüştürülmesi gerekiyor. Romanı yazmamın asıl nedenlerinden biri de bu."*¹

---

¹ www.radikal.com.tr 29/01/2010

II. KADIN –ERKEK İLİŞKİSİNDE TEMEL DEĞİŞKENLER

II. I. SOSYAL VE KÜLTÜREL DEĞERLER

Bireyin geliŐimi ve fikirlerinin oluŐması aŐamasında içinde yaşadığı toplumun kültürel mirası; bireyin yetiŐtiđi sosyal çevrenin, bu çevrenin temelini oluşturan ailenin gürüŐ ve değerleri etkin rol oynamaktadır. İnci Aral *Sadakat* adlı yapıtında, kadın ve erkek ilişkilerinin kimi sosyal çevrelerde değerlen değer yargılarına paralel geldiği noktayı irdelerken; yapıtın odak figürleri Ferda ve Azra'nın kültürel ve sosyal değerler bağlamında ilişkilerine ve yazarın ilişkilerde temel deđerŐken olarak belirlediği sadakat olgusuna bakış açıları esas alınmıştır. Yapıttaki deđerŐimin sık sık vurgulandığı noktalar; insanlardaki birey olma çabası ve özgürlük kavramının anlaŐılmaya çalıŐılmasıdır. “*Ninelerimizin hatta annelerimizin zamanına göre çok Őey hatta her Őey deđerŐmiŐti.*” (Aral, 2010: 64) Belirtilen kavramlar yapıtın odak figürleri tarafından da anlaŐılmaya çalıŐılmıŐ, figürler bunları kendi yaŐayıŐlarına ve ilişkilerine yedirmeye çabalamıŐlardır. Bu çaba sırasında etkili olan ve her iki odak figür için de farklı olduğundan sürekli çatıŐmaların yaŐanmasında rol oynayanlar sosyal ve kültürel değerlerdir. Yapıtta irdelenen sosyal değerler ise daha çok aile özelinde ele alınmıştır.

İnci Aral, Azra'nın bakış açısını okura aktarıırken geriye dñnüŐ tekniğiyle odak figürün ailesini ve yetiŐtirildiđi ortamı ele almıştır. Genç kadının aile ortamına ve aile kavramına uzak bir annesi ve eşini çok sevmesine karŐın aynı ilgiyi ondan gñremeyen bir babası vardır. Babasının annesiyle ilişkilerine gelenekçi bakış açısı Azra'nın büyümesi, fikirlerini oluŐturması evresini etkilemiŐtir. “*İstediği, umut ettiği ama sonsuza kadar mahrum kalmaktan korktuğu bir hazineydi annem onun için. Annemse sevilmenin ölçüli bir reddediŐten başka bir Őey olmadiğina inanıyordu.*”(Aral,2010:220) Fakat babasının gelenekçi yaklaŐımı Azra'nın anne ve babasının ilişkilerini olumlu yönde düzenlememiŐ, tam tersi Şekilde babasının bütün çabalarını boŐa çıkararak annesinin ilgisizliğiyle Azra'nın ebeveynlerinin ilişkilerinin

yüzeysel olarak kalmasına ve sağlamlaşamamasına ortam hazırlamıştır. Ek olarak babasının annesine tepki olarak, onu kışkırtmak ve kıskandırmak için aldatması ilişkilerinin sadakat olgusundan da uzak olduğunu göstermektedir. Bu açıdan ele alındığı zaman; Azra'nın babası vasıtasıyla benimsediği gelenekçi görüşlerin ilişkilere aktarılması sonucunda, sağlam ve sağlıklı ilişkilerin doğmadığı kanıtlanmıştır. *“Başka kadınları oldu babamın, hiç kıskanmadın. Başkası yoktu. Baban bana sadıktı. Gururun yüzünden inandın buna. O yalnız beni sevdi. Sadakat talep etmediğim için de aldatılmadım. Sadakat bir ciladır, yasaklar delinir.”* (Aral, 2010:223)

Bu gelenekçi bakış açısının en çok üzerinde durduğu ve zamanın değişiminin getirdiği toplumsal değerlerdeki yenilenmeden uzak tutulmaya çalışılan kavram sadakattir. Ancak Azra'nın babası ne kadar annesine uzun süre sadık kalmış olsa da onu aldatması, babasının kendi değerleriyle uyuşmadığının ve görüşlerinin değiştığının bir göstergesidir, çünkü babasının annesine olan sadakati annesine göre her zaman bir küçümseme ve hor görme kaynağı olmuştur. Bu nedenle de babası eşinin dikkatini çekebilmek için onu kendine göre en önemli olan noktadan yaralamaya çalışmıştır: Sadakatten yoksunlukla. *“Annemden oç almaya çalışır gibi bir iki gönül ilişkisi daha yaşadı ya da öyle göründü ama annemin tepkisizliği yüzünden küskünleşti, yaşlandı birden.”* (Aral, 2010: 221) Özetle Azra'nın anne ve babasının ilişkisi, sadakat bağlamında odak figürün kendi ilişkisiyle benzer niteliktedir, fakat Azra'nın kendi zamanı için değişmesi gereken bireysel sadakat görüşü ve “birlikte olduğu erkeğin sözünden çıkmayan, onun istekleri için kendinden özveride bulunan kadın” çizgisinde olması onun yaşadıklarını farklı bir boyuta taşımıştır. Yapıtın olay örgüsünün devamında Azra'nın sahip olduğu bu görüşün odak figürün kendi ilişkisini, hem kendi hem de Ferda'nın özgürlük alanını daraltması dolayısıyla yıpratışı incelenirken, odak figürün ailevi değerleri ele alınarak irdelenmesi kadın odak figürün ilişkisini anlama ve ona bakış açısını görebilmek için önemlidir.

Öte yandan yazar Ferda'nın görüşlerini, onun Azra tarafından ara ara sorgulanmasıyla ve ilişkilerinin daha da ilerlemesinden sonra ailesiyle ilgili anlattıklarıyla aktarmıştır. Annesi ölene kadar el üstünde tutularak büyütülen Ferda, huzurlu bir aile ortamında büyümemiştir. Azra'nın babasının annesine olan sevgisi ve onu el üstünde tutmasının tam tersi olarak; Ferda'nın ailesinde babasının farklı kadınlarla gönül eğlendirmeye olan ilgisi ve evden uzak oluşu; babasına âşık olan annesinin üzüntüden hastalanmasına ve ölmesine neden olmuştur. Bundan sonra babası zaten ilişki içerisinde olduğu genç sekreteriyle evlenir, evlendiği kadın da ikiz kız kardeşiyle beraber Ferdaların evine yerleşir. Fakat yazarın aralarda verdiği küçük bilgilerden yola çıkılarak anlaşılmaktadır ki bütün bu olaylarda Ferda her zaman annesini suçlu bulmuştur. *“Babamın kadın düşkünlüğü yüzünden acı çekiyordu. Aldatıldığına dair ipuçları bulmaya çalışırdı durmadan, çok hırçındı. Kısırdöngü. Evde kıskanç, mızız, gözü yaşlı bir kadın varsa erkek dışarı kaçar. Bilirsin...”* (Aral, 2010: 51) Bundaki en büyük etken babasının ikinci evliliğinden sonra evinde bulunan iki kadınla yaşadığı sıra dışı ilişkidir. Ferda babasının ikiz kardeşlerle yaşadığı ilişkide cinsellik ön plandadır, Ferda için bu durum artık sıra dışı değildir, onun cinsellik ve dolayısıyla sadakat algısı toplumsal değer yargılarının dışında gelişmiştir. Ek olarak ilk cinsel deneyimini bu kadınlardan biri olan Seval'le yaşaması onu da bu karmaşık ilişkilerin içine sürüklemiş ve Ferda kendi yaşadığı ilişkilerde de cinselliği ön planda tutmuştur. Buna bağlı olarak sağlıklı ilişkiler kuramayan Ferda yetişkinliğe ulaşma sürecinde de acılar çekmiştir. *“İkizlerden Seval'le aramızda bir şeyler oldu... Birkaç defa birlikte olduk. Sonra bunalım geçirdim. Köpeğini zehirleyip öldürdüm ve evi terk ettim.”*(Aral,2010:175) Annesinin ölümüyle babası Ferda'nın gözleri önünde toplumun değer yargıları çerçevesinde yozlaşmış olarak değerlendirilebilecek ilişkiler yaşamaya başlamıştır. Alıntıdan da anlaşılmaktadır ki kendi babasının yaşadığı gibi bu tip çarpık ilişkiler Ferda'yı ilk gençlik yıllarında fazlasıyla etkilemişlerdir ve genç adamı da bunu denemeye itmişlerdir.

Ferda, annesinin ölümünden sonra, ilk gençlik yıllarında cinsel kimliğini oluştururken ailesinde farklı bir sadakat kavramına tanık olur. Babasının yaşadığı bu ikili ilişkide cinsel özgürlük sadakatin sınırlarını aşar ve ilişkilerinin temelini oluşturur. Ferda, babasına ve onun ikizlerle olan ilişkisine baktıkça onların birbirlerinin özgür alanlarına saygı göstermelerini, ilişkilerinde yakaladıkları mutluluğa şaşırsa da bu üçlünün yalanlar, ikiyüzlülükler olmadan yaşadığı ilişkiyi çekici bulur. *“O üçü mutluydular. Kıskançlık, çekişme oluyordu aralarında bazen ama her şeyi paylaşıyorlardı...”* (Aral, 2010: 130) Ferda, kendi ilişkilerinde de bu özgürlüğü yaşamak ister ve sorumluluk almaktan kaçır.

Bütün bu anlatılanlar doğrultusunda Ferda'nın babası ve ikizlerin ilişkisi, yapıtta yazar tarafından Ferda-Azra-Aliye üçgeniyle benzetilerek aktarılmıştır. Ancak, Ferda'nın babasının ilişkisi o ilişkiyi yaşayanlar için mutluluğu sağlayan ve onlara zarar vermeyen bir ilişki olarak yansıtılırken bunun tam karşıtı olarak Ferda-Azra-Aliye ilişkisi, ilişkiyi yaşayan üç figür için de yıkıcı ve üzücü bir deneyim olmuştur. Yaşananalar sonucunda hepsi kendilerince birer bedel ödeyerek birbirlerinden kopmuşlardır. Aliye Ferda'nın yaptığı bir trafik kazasında oğlunu kaybetmiş, Ferda intihar etmiş ve Azra da eşini öldürmekle suçlanarak özgürlüğünden olmuştur. Yazarın bu iki ilişkiyi birbirine benzettiğinin en önemli kanıtı Ferda'nın Azra ile çıktıkları Paris tatilinde gördüğü rüyadır. *“Rüyamda babamı görüyordum. Yataktaydı, çok gençti. Yanında iki kadın vardı, renkli, ince bir sis içinde dans eder gibiydiler... Ama sanki ben babamdım... Babam da bendi...”* (Aral, 2010: 129-130) Yazar tarafından bu rüyanın kaleme alınmasının amacı Ferda'nın babasının ikizlerle olan ilişkisinin kendisini ne kadar etkilediğini göstermek ve öyle bir ilişkiye duyduğu merakı okura aktarmaktır, aynı zamanda da rüya sonrasında başlayan Ferda-Aliye ilişkisine dair bir ipucu izlek niteliğindedir. Bunun nedeni; yazarın kutupluluk tekniğiyle kurguladığı iki odak figür olan Ferda ve Azra'nın birbirinden taban tabana zıt değerler ve görüşlere sahip bireyler olmaları ve karşılıklı saygıyı ilişkilerine yerleştirememeleridir. Ferda'nın cinsel özgürlüğe ve tensel duygulara olan ilgisi;

Azra'nın, genç adama olan sevgisinin saplantıya dönüşmesi ve Ferda'yı elinde tutmak için kendi değerlerinden, isteklerinden vazgeçmesine ortam hazırlamıştır. “*Görünürde özgürdüm ama kocama duyduğum abartılı sevgi benim için kendi başına bir zorunluluk, dahası ayak bağıydı.*” (Aral, 2010: 95) İlişkilerinde saygı ortamı olmadığından birbirlerinin isteklerini engellemeye ya da görmemeye çalışmışlardır. Bunun en önemli örneği Azra'nın Ferda'ya kendi sadakat kavramını belletme çabasıdır. İlişkileri irdelendiğinde görölmektedir ki Azra kendi istekleri için Ferda'nın görüşleriyle çelişen bir bakış açısını ona zorlamaya çalışmıştır. Aynı şekilde Azra'yı, onun kendisine duyduğu sevgiyi kullanarak, yönlendirmiş ve kendi menfaatleri için Ferda da Azra'nın görüşlerine ters düşen şeyleri ona yaptırmıştır. Özetle odak figürlerin yetiştirildikleri aile, Ferda ve Azra'nın kendilerini bir birey olarak var etme süreçlerinde ana etken olarak kendini var etmiş ve sadakat kavramının da kendilerine göre yeniden tanımlayarak hayatlarına uygulamalarına ortam hazırlamıştır. İnci Aral figürlerin karşılıklı olarak birbirlerini değiştirmeye çalışmaları örnekleminde okura sadakatin bir insanın üzerinde tamamıyla egemenlik kurmak için kullanılamayacağını ve de bireylerin kişisel özgürlüğüne zarar vermemesi gereken bir olgu olduğunu aktarmıştır.

II. II. BİREYLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Kültürel ve ailevi değerlerin yanı sıra bireylerin yaşamları boyunca edindikleri deneyimler doğrultusunda geliştirdikleri kişisel görüş ve tercihler; onların ilişkilerindeki tutumlarını ve yaşamlarını etkiler. Bu bağlamda İnci Aral'ın birbirinin tam zıttı olarak kurguladığı odak figürler Ferda ve Azra, kişisel tercihleri ve sadakat kavramını farklı açılardan benimsemeleri sebepleriyle ilişkilerinde sıkıntılar ve olumsuzluklar yaşamışlardır.

Azra, fazlasıyla hassas, duygusal ve sevgiye aç dünyasıyla güçsüz, ayakları yere sağlam basmadığından hayatta kendi başına dik duramamış bir kadın olarak betimlenmiştir. *“Ben mi? Ben kimim?...Kısacık hayatım. İmgeler, sesler, görüntüler... Salondan gelen düm teke düm tek feryadın sahibi gibi, kor ateşlerde yanacak biriyken her nasılsa don yemişim.”*

(Aral,2010:18) Birçok yönüyle toplumsal anlamda kabul görmüş ve yaygın olan kadın motifini yazar Azra üzerinden okura yansıtmıştır: Kocasının sözünden çıkmayan, kocası olmadan var olamayan kadın modelini. Genç kadının gelenekçi bakış açısı büyük oranda ailesinden kaynaklı olsa da bunu yaşamına ne boyutta geçireceği odak figürün kişisel tercihidir. *“Bir yuvanın düzeni içindeki tatlı yatışmışlık. Bir çocuk daha... Güven, dayanışma, içtenlik, anlayış ve sadakatle, el ele göz göze uyum içinde yaşlanmak.”* **(Aral, 2010: 41)**

Yazar, Azra'nın bu bakış açısını eleştirel bir tutumla ele alarak; onun kocasına bağımlılığının değişmesi ve özgürlüğünü elde etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Arza'nın gerçeği annesinin gerçeğinden farklıdır. O eğitim almış çalışan bir kadındır, kendi ayakları üzerinde durma ve yaşamını yönlendirme şansı annesine ve toplumdaki birçok kadına hatta kız kardeşi Aliye'ye göre daha fazladır. Dolayısıyla yazar odak figürün bu özelliğinden yola çıkarak kadın bireylerin kadın-erkek ilişkilerinde kendi kişisel özgürlüklerini sınırlamadan ve eşlerine bağımlı olmadan kendilerini var etmeye çabalamalarını savunmaktadır. Zaten romanın sonunda yazar adeta bunu başaramayan Azra'yı cezalandırmak ister. Azra, kendini var edemediği için hem sevdiği adamdan olmuş hem de onu öldürdüğü suçlamasıyla hapse girmiştir. *“Ya ben mutlu olabilir miydim? Evet ama ne yazık ki boş yere büyüttüğüm, sahip olma ve elimde tutma hırsıyla saplandığım bir imgeye tutkundum.”* **(Aral, 2010: 154)**

Ferda ve Azra'nın ilişkilerinde dönüm noktası olan her olayda genç kadının gelenekçi tutumunun izleri ve olayın sonucunda ilişkisinin bir kez daha yıpranışı kurgunun temelini oluşturur. Güçlü bir birey olmayan Azra, Ferda'nın evden ve kendisinden her uzaklaşmasında onu yeniden kendine çekecek bir şeyler arayışına girer ve bunu da ekonomik gücü olmayan,

ancak kocası ve çocuklarıyla var olabilen bir kadınmış gibi yapay çözümler üreterek yapmaya çalışır. Bu bağlamda önemli bir örnek, Azra'nın Ferda'dan hamile kalmasıdır. Azra ilişkilerini ve evliliklerini sağlamlaştırmak için seçtiği bu yolla Ferda'yı kendisine daha da bağlayacağını ve genç adamın kendisinden uzaklaşmasını kesin bir şekilde engelleyeceğini düşünmüştür. Ek olarak doğacak çocuğun da yardımıyla kendisine göre doğru ve ilişkilerinde kalıcılığı sağlayacak olan sadakat kavramını da Ferda'ya dayatabileceğini ön görmüştür. *“Sevgimizin düşmekte olan eğrisine, durgun, sıkıcı hayatımıza değişiklik ve heyecan gelecek... Bir ışık topu gibi büyütecektim bebeğimi içimde, ruhum hafifleyecekti varlığıyla.”* (Aral, 2012: 93) Oysaki bir önceki evliliğinden olan kızı Müge evliliğini sürdürmesi için yeterli bir sebep olamamıştır. Bu tecrübeye rağmen böylesi bir beklenti içine girmesi Azra'nın güçsüz kişiliğini belirginleştiren bir olay olarak değerlendirilebilir. Yaşadıklarında ders almayan yaşam becerisi edinememiş bir karakter olan Azra, Ferda'nın sözde özgür olma çabasıyla kaçışları karşısında çaresiz kalmıştır. Sorumluluk duygusunu bilmeyen ve zaten evlilikle beraber cinsel özgürlüğünün büyük oranda sınırlandırıldığını düşünen Ferda için bebek bir korku kaynağıdır. *“Önceki hayatından kopmamak için istemiyordu baba olmayı belki de... Bildiği şeyin korkusuyla reddediyordu çocuğumu.”* (Aral,2010:94) Ferda Azra'nın ilk evliliğinden olan kızı Müge'ye karşı bile sevgi göstermemiş, onun kendisini babası olarak görmesine izin vermemiştir ki yeni sorumluluklar anlamına gelen bir bebeğe de aynı ölçüde soğuk yaklaşmıştır ve sonucunda da Azra'ya baskı yaparak hamileliğine son vermesine neden olmuştur. Bu olay ikilinin ilişkisi için dönüm noktasıdır, çünkü Ferda kendi bencilliği nedeniyle Azra'nın isteklerini görmezden gelerek, genç kadının üzerindeki etkisini kullanarak ona istediğini yaptırmıştır. Yazar da Azra'nın gelenekçi bakış açısını onun Ferda'nın çocuğunu doğurmayışını hayıflanarak anlatması yoluyla okura aktarmış ve Azra'nın kocasının kendi üzerindeki olumsuz etkisini fark etmesine rağmen hala Ferda'nın kontrolünden

çıkamayışını, güçsüzlüğünü aktarmıştır. *“Dünyanın en zor işini, bir kadını, beni idare etmeyi de öğrendi. Yatıstırdı, susturdu, ustalıklı sindirdi. Öldürdü! (Aral, 2010: 170)*

Öte yandan Azra'nın bir başka çözümü de Ferda'nın kendisini aldatmalarını olağan görerek kendisine döndüğü sürece buna göz yummasıdır. Toplumda var olan erkeğin her şeyi yapmaya hakkı olduğu gibi eşini aldatmaya da hakkının olması düşüncesi Azra'ya da bulaşmıştır, fakat odak figürün çok önemli bulduğu sadakat olgusuyla çelişmektedir. Azra Ferda'yla olan şiddetli kavgalarından, onun Azra'ya “kendisini sadakat zincirleriyle boğduğunu” söylemesiyle onu cinsel özgürlük uzamında özgür bırakmaktan başka şansı kalmamıştır. Fakat ne zaman Ferda, Azra'nın kız kardeşi Aliye ile birlikte olur; işte o zaman Azra'nın bütün sevgisi darmadağın olarak nefrete dönüşürken kendi sadakat tanımının ve bakış açısının yanlışlığını öğrenir. *“İçimi bulandıran nefretle kapıyı dövüyordum. Ellerimle boğmak ve öldürmek istiyordum onları. Sadakatin yalnızca iyimserlik ve umuttan ibaret olduğunu böyle kanatlarım ateşe tutularak öğrendim.” (Aral, 2010: 145)*

Ferda'nın kişisel tercihleri ise Azra'ninkilerden çok farklıdır ve ilişkilerinin seyrini büyük ölçüde değiştirir. Odak figürü en iyi tanımlayan kavram özgürlüktür, dolayısıyla Ferda ne sorumluluklar yüzünden ne de istediği kadınlarla beraber olamamak yüzünden özgürlüğünün kısıtlanmasını kabul etmiştir. Odak figürün bu görüşünden anlaşılmaktadır ki değişimle gelen eski değerlerin tekrar yorumlanması durumunda Ferda sadakat kavramını gerektiği gibi anlayamamış ve kavrayamadığı şeylerde yaptığı gibi, onu yozlaşmış ve gerici bir kabul olarak görüp küçümsemiştir. Ferda'nın özgürlükçü düşüncelerini ve benimsediği kişisel düşüncelerini etkileyip şekillendiren, onun için en önemli kişi F. Nietzsche'dir. Ferda gençliğinde onu okuyup yüzeysel bir bilgi edinse de odak figürün düşüncelerinin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır. *“Bu yanını yüzüne vurduğumda gençlik yıllarında hayatın anlamını sorgulayıp durduğunu, bir dönem hummaya tutulmuş gibi Nietzsche okuduğunu söyledi bana. Hala da vazgeçmiş değildi ondan...” (Aral,2010:82)*

Değişen zaman nedeniyle kadın-erkek ilişkilerinin de değişmesi gerektiğini yapıtta en çok savunan figürlerden biri olan genç adam, Azra'yla olan ilişkisini de bu görüşü egemenliğinde sürdürmeye çalışmıştır. Hatta Ferda ve Azra'nın ilişkilerinin başlayış şeklinden de anlaşılır ki Ferda, kadın odak figürle olan ilişkisinde eskiden kabul gören hoşlanma, aşk gibi kavramlar nedeniyle değil de maddi çıkarları doğrultusunda başlamıştır. Bu nedenle de Azra'nın ilişkilerinin başlangıcını betimelerken kullandığı "aşk filmlerindeki gibi senaryoya uygun olan bir karşılaşma" kelimeleri, Ferda ve Azra'nın ilişkileri için bir ipucu izlek niteliğinde olduğunun göstergesidir. "Senaryo" kelimesi yapıt için hem bir ipucu izlek, hem de çok tekrar edilmesi nedeniyle bir leit-motivedir. İpucu izlek niteliğindedir çünkü yapıtın olay örgüsü ilerlediğinde anlaşılır ki odak figürlerin ilişkisi başından sonuna kadar sahte ve planlanmış bir ilişkidir ve yaşanan duygularda Ferda açısından ele alındığında istediğini elde etmek için oynanmış birer roldür. *"Karşılaşmamızın bir rastlantı olmadığı belliydi. Ama gocunmadım bundan. İnsanlar aşk filmlerinde de önceden yazılmış bir senaryoya uygun olarak bir araya geliyorlardı."* (Aral, 2010: 34)

Öte yandan Ferda oturmuş, tekdüze bir aile yaşantısının yanı sıra cinsel özgürlüğünü doyasıya yaşayabileceği, tek bir kişiye bağlanıp kalmadan rahatça deneyimleyebileceği ilişkiler arayışındadır. Bu sebeple de ilişkilerinde Azra'yı aldatmaktan çekinmemiştir, hatta Azra'nın evliliklerinin ilk yıllarında büründüğü kendinden emin, evi çekip çeviren kadın hallerinden fazlasıyla rahatsız olup ondan uzaklaşmıştır. Ferda için hareketli, cıvıl cıvıl ve dişiliği ön planda olan kadınlar ön plana çıkmıştır ve Azra'nın kardeşi Aliye'yle olan yakınlaşmaları da Ferda'nın bu arayışı sonucunda patlak vermiştir. *"Onun gibi cehaletle dolu yapmacıklı bir kadın, donanımlı bir erkeğe ilginç, güzel görünebilir miydi? Ferda onda ne bulacaktı?"* (Aral, 2010: 123) Bütün bu anlatılanlar doğrultusunda anlaşılmaktadır ki bu kadar özgürlüğüne düşkün bir kişilik barındıran odak figür Ferda'nın Azra'nın gelenekçi bakış açısıyla yorumladığı sadakat kavramına bakış açısı ehlileştirilme ve zincirlenmeden öteye

geçememiştir. Ferda için sadakat bu kadar olumsuz bir kavram olarak görülmesi sebebiyle Azra onu Ferda'ya benimsetmeye çalıştıkça o da Azra'nın üzerindeki etkisini kullanarak ona kendi düşüncelerini aktarmaya çalışmıştır. Kişisel görüşleri hiçbir zaman sadakat kavramını Azra'nın istediği ve de yazarın eleştirdiği biçimde algılamasına izin vermez. *“Evcilleşme ve sinme. Asıl sorun ne biliyor musun? Birinin ötekini, kayıtsız şartsız sahiplenmeyi hak görmesi...”* (Aral, 2010: 69) Fakat yazar Ferda'nın peşinde koştuğu sınırsız cinsel özgürlüğü ve dolayısıyla kendini olabildiğince sadakat kavramından uzak tutmasını da onaylamamıştır, Ferda'nın bakış açısını da cezalandırmıştır. Bu bağlamda her iki figürün kişisel görüşü de ilişkilerine olumsuzluk ve mutsuzluk getirmiştir. Güven eksikliği odak figürlerin iletişimlerinin sağlanmamasına ve bu nedenle de sadakat olgusunu ilişkilerinin temelinde yer almaması sonucunda; ilişkileri boyunca birbirlerine karşı olan saygılarının ve sonrasında sevgilerinin de yok olmasına ortam hazırlamıştır. Karşılıklı saygıyı kaybettikleri an; Azra'nın Ferda'nın çalışma odasına aniden girip onun bilgisayarda uygunsuz videolar izlerken yakalamasıdır. Azra kıskançlığı sebebiyle Ferda'nın özel alanına girmesi, ilişkilerini olumsuz olarak bu alan ihlalinden etkilenir.

İlişkilerinin yıpranmasıyla Azra, ilişkinin başında sakin ve uysal gibi görünen kadından hırçın ve saplantıyla seven bir kadına dönüşür ve Ferda da ondan uzaklaşıp Aliye'ye ve onun güzelliğine sığınır. Kendine her zaman güvenen Ferda'nın yapıt boyunca süregelen değişimi de Aliye'yle olan ilişkilerinin bitişi ve Aliye'nin onu terk etmesiyle iyice belirgin bir hal alır; genç adamın öz güveninin yapay olduğu ve güçsüz bir kişiliğe sahip olduğu kendini içkiye vermesiyle belirginleşir. Son bir çabayla kendisine yeniden yaşama umudu vermesi için Ferda, Azra'nın sevgisine sığınmayı dener. Fakat hiç bitmeyeceğini sandığı bu aşkın da bittiğini görmesi, ona intihar etmekten başka bir seçenek bırakmaz. Kısacası Ferda her şeyini kaybeder. Yazar Ferda'nın yapıtın sonunda intihar edişini olay örgüsünün birçok yerinde okura ipucu izlekler yoluyla aktarırken, en belirgin kullandığı izlek bıçaktır. Azra, Ferda'yla

olan her kavgasından sonra onu öldürmekle tehdit etmiştir, hatta Azra'nın Ferda'yı ikna edip bütün ihanetlerini öğrenmeye çalıştığı gece elinde bir bıçakla ona saldırmıştır. “...*masanın üstündeki ekmek sepetinde duran bıçağı kaptım... Ne yapıyorsun sen ha?... Sakın gelme! Öldürürüm seni!*” (Aral, 2010: 179) Yapıtın sonunda Ferda'nın aynı bıçakla intihar etmiştir.

Sonuç olarak yazar figürlerin kişisel görüşleri doğrultusunda sadakat kavramına bakış açılarını oluştururken; her iki figürün de kutupluluk tekniğiyle desteklenerek savundukları sadakat tanımlarının doğru olmadığını aktarmaktadır. Yazarın yapıtı boyunca işlediği sadakat; ne Azra'nın tanımladığı gibi bireylerin “...*bütün ruhu ve varlığıyla yalnızca kendisine ait olması...*”(Aral,2010:49)dır ne de Ferda'nın kabul ettiği gibi “*Dip dibe yaşamak, sürekli aynı insanla aynı biçimde sevişmek, törpülenip birbirine benzemek ve olmuyorsa dizginlemek.*”(Aral,2010:69)tir. Yapıtta aktarılan kavram, değişen değerlerin içinde kadın-erkek ilişkilerinin temelini oluşturan sadakatin değişmeden kalmasının yanlış olduğu ve eskinin görüşleri ve değerleri ile ilişkilere yaklaşmanın zarar getireceğinin vurgulanmasıdır.

III. SONUÇ

Kadın-erkek ilişkilerinin temelinde birçok etken yer alsa da “sadakat” olgusu çoğu zaman kadın ve erkek bireylerce esas alınmıştır. İnci Aral, *Sadakat* adlı yapıtında değişen değer yargılarına paralel kadın-erkek ilişkilerine olan bakış açısının da değiştiğini sadakat olgusu merkezde olacak şekilde irdelemiştir. Yazar; yapıtında “Sadakat nedir?”, “Bireylerin sadakat kavramına bakış açısı nasıl olmalı ve bu bakış açısını neler oluşturur?” gibi sorulara cevap ararken, odak figürler Azra ve Ferda'nın ilişkisini esas almıştır. Bunu yaparken kullandığı anlatım teknikleri hem figürlerin gerçekçi kılmış hem de yanıtını aradığı soruları her açıdan ele alarak cevaplmasına ortam hazırlamıştır.

Yapıtın kadın odak figürü olan Azra, kendi ayakları üzerinde duramayan ve bir erkekle beraber olmadıkça var olamayacağına inanan bir figürdür. Azra'nın ailesinden gelen ve kültürel değerlerle edinmiş olduğu ve kişisel özellikleriyle pekiştirdiği Ferda'yla ilişkisindeki gelenekçi bakış açısı onun Ferda tarafından yönlendirilmesine ortam hazırlamıştır. Öte yandan bu figürün bir ilişkide en çok değer verdiği kavram olan sadakat de Azra'nın gelenekçi yorumlayışıyla Ferda'nın kişisel özgürlüğünü kısıtlamıştır ve kendisinde Ferda'yı tamamıyla sahiplenme hakkını görmesine neden olduğu için ilişkilerini sağlamlaştıracağı yerde yıpratmıştır. Azra'nın Ferda'ya körü körüne sevgisi ve bağlılığı, genç kadına çoğu zaman zarar verip onun düşünceleriyle çelişse de Ferda'nın istediği bir şeye asla olumsuz yanıt vermemiştir. Bu durum da genç kadının kendisini bildiği değerlerinden uzaklaşmasına, değişmesine sebep olmuştur. Yazar, yapıtı boyunca Azra'nın gelenekçi bakış açısını ve değişen koşullarla değişen kavramlara ayak uyduramayarak kendini kandırmasını eleştirel bir tutumla aktararak Azra'nın Ferda'yı koşulsuz sahiplenme olarak gördüğü sadakatini yargılamıştır.

Öte yandan Ferda sorumluluk almaktan korkan, cinsel özgürlüğüne fazlasıyla düşkün bir adamdır ve İnci Aral'ın diğer yapıtlarının aksine *Sadakat* yapıtı boyunca değişen kadın odak figür kadar erkek odak figürün değişimini de işlenmiştir. Bu bağlamda Ferda'nın romanın sonuna kadar kadın-erkek ilişkilerine bakış açısı daha ziyade Azra ile olan ilişkisi çerçevesinde yansıtılmıştır. Yapıtın başlarında Azra'nın bakış açısıyla Ferda ilgili ve özverili biri olarak tanıtılsa da yapıtın ilerleyen bölümlerinde onun Azra'nın tanıttığı gibi biri olmadığı kanıtlanarak onun menfaatleri doğrultusunda ilişki kuran biri olduğu ortaya konulmuştur. Ferda özgürlük adı altında sergilediği bencilce bir tutumla cinsel dürtüleri doğrultusunda yaşamak isterken Azra'nın gerici bulduğu sadakat görüşü onları uzlaşmaz bir noktaya sürüklemiş ilişkileri bir çıkmaza düşmüştür. Ek olarak görölmektedir ki Ferda'nın aşırı özgürlükçü sadakat görüşü de yazarın benimsemediği ve Azra'nın bakış açısına karşıt bir

düşünce olarak öne attığı bir tercihtir. Ferda'nın peşinde koştuğu özgür, sınırları zorlayan ilişkiler aramasının dolayısıyla Aliye'yle olan birlikteliğinin en çok da ona zarar verdiği söylenebilir. Anlaşılmaktadır ki, sadakat sınırsız özgürlükle ilişkilerde kalıcılığı sağlayan bir kavram değildir, zamanın farklılaşması, değerlerin değişmesi sadakat kavramının da yanlış anlaşılabilir ve yozlaşmasını gerektirmez.

Bütün bu anlatılanlar açısından yapıt ele alınıp incelendiğinde yazarın değişen değerler içerisinde kadın-erkek ilişkilerine olan bakış açısı ve tutumun da değişmesi gerektiğini savunduğu anlaşılmaktadır. Yazarın aktardıklarından yola çıkılarak "Sadakat bir insanı bütünüyle sahiplenme hakkı değildir, bireyler sadık olup olmayacaklarına kendileri düşünerek karar vermektedirler. Bu nedenle sadakat kavramı ilişkinin devamlılığını sağlamada birinci koşul olarak ele alınsa da bireylerin kişisel özgürlüklerine ve görüşlerine saygılı olmayı gerektirmektedir." iletişi çıkarılmıştır. Yazar bir yandan bu iletiyi işlerken, yaşanmış bir olaydan esinlenerek kaleme aldığı bu yapıtında günümüzde cinsel özgürlük kavramını işlerine geldiği gibi anlayarak sadakat gibi güzel değerleri yozlaştıran bireylerin sonunun ne kadar yıkıcı olabileceğini göstermek istemiştir. Bir yandan da değişime hiçbir koşulda ayak uyduramayan; sadakat kavramını değişen koşullara, değer yargılarına göre şekillendiremeyen ve çiftler üzerinde bir baskı unsuruna dönüştüren kişilerim başına gelebilecekleri aktarmıştır. Yapıtta toplumun kendisini var eden değerlerden uzaklaştıkça bir yok oluşa gideceği vurgulanırken değişimin kaçınılmaz olduğu; ancak bu değişimin sağlıklı olması için bireylerin kültürel ve kişisel gelişmelerinin de sağlıklı olması gerektiği belirtilmiştir.

IV. KAYNAKÇA

- ARAL, İnci. “*Sadakat*”, İstanbul: Turkuvaz Kitapçılık Yayıncılık, Altıncı Basım: 2010
- *İnci Aral’la “Sadakat” Kitabı Üzerine Söyleşi*,2010,

<www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalEklerDetayV3&ArticleID=977272&CategoryID=40<